IL-ĦRAFA TAL-MUNTUN

Missier kellu iben, u meta wasal biex iwelli sejjaħlu u qallu :— Ibni isma' x'ser ingħidlek: tlett twissijiet fejjieda inħallilek; żommhom u wettaqhom; jekk tinsiehom b'rasek idur. U beda :— Jekk tiżżewweġ, lil martek turihiex x'tagħmel— bin in-nies la trabbix—u żbirr la tieħdu qatt bi ġbinek.

Għadda żmien-bi-żmien, ibnu żżewweġ u kellu l-arbitlu tar-raba, ulied ma kellu qatt u dejjem bix-xewqa li jrabbi nitfa ta' sabi!

Jum wieħed, wara l-għejja tax-xogħol, instabu jistrieħu huwa u martu għar-rwieħ, fuq xriek twil ma' ġenb il-bieb tas-setaħ tad-dar, għal-beraħ, fit-tifwiġ tal-fwieħa tal-ward wil-ħdura tal-egħlieqi tagħhom, u Sidor qalilha — "Ma nrabbux daqsxeju ta' egħwejtaq?..." Weġbitu :— "Nġibu tifel mill-isptar u nrabbuh". Hekk għamlu; għallmuh id-dutrina u meta tfarfar għamlulu l-griżma; Sidor kellu ħabib żbirr u qalgħu parrinu. Ġbin... ġbint... parrin... filjozz... u ż-żmien għaddej.

Għodwa waħda ħareġ minn sbiħ ommu—jekk niddawwar ħsiebi tieħux.... qallha lill-mara— hawn da'l-muntun begħtu lil Majsi ż-Żewwieli—karkru miegħu. Għal xi l-ħdax ġie bi xkora fuq kitfu b'xi ħaġa ġe' fiha, kienet ras il-muntun. Qabad mgħażqa u baqa' dieħel l-għalqa bix-xkora, ħaffer ħofra u radamha ġet-trab.

Il-mara xammet li ġox-xkora kellu xi xkiel; lemħet it-telħiesa mċappsa bid-demm, iżjed imliet rasha; iżda ħietet fommha u ma qaltlux għajr—x'għandek hemm Sidor? Sidor tellagħ sebgħu l-werrej fuq ħalqu, għasar xofftejh... bħalkieku :... Istorni ...

Dik is-sena kien naqas raġel u ma' nstabx min qatlu.

Għadda ftit taż-żmien u nqalgħalhom naqra tal-lewm bejniethom Sidor wil-mara, u hu ħid-dagħdiegħa newlilha daqqa ta' ħarta bir-raġel... qabdet tnewwaħ u twaħwaħ... ħarġet fuq il-għatba tal-bieb ta' barra...—ma tridx, ewwilla, toqtolni kif għamilt ma' dak ir-raġel !.........

Sa filgħaxija, ir-raħal kien jaf bi ħġaru, li Sidor tlewwem mal-mara u'l-kelma ta' Konċa, mart Sidor, dwiet sa ras-il-għajn; għax il-Krozza, qrint Kunċett, wasslitha inkiss-inkiss qabel siegħa—qarstet rasha fiċ-ċulqana, qalgħet qlugħha u rħetilha lejn il-għassa u erħilha tistaqsi għar-rajjes. Malli daħlet ħdejn is-surġent tal-għassa, rasha bdiet iddur biha,

xħin lemħet wara dahar is-Surġent, li kien fuq mejda jikteb, xebgħa xarbitelli mperrċa mal-ħajt—xwabel, mnanar, ħbula, bramel....

— Ommi.... x'għandek xi tgħidli—qalilha s-surġent. Il-Krozza tat ħarsa mgħaġġla madwarha, ressqet iċ-ċulqana lejn geddumu u—kelma rasi u rasek, sinjur... dan u dan ma qalet il-fliena moqbejl... ma trid taħlef għal ħadd, sinjur, milli nara... ara ssemmini... u sa siegħa lejl, din l-aħbar wassluhielu xi żewġ pċielaq oħra.

L-għada filgħodu, ir-rajjes bagħat lil ġbin Sidor biex inewwilulu l-għassa—Gawċi... kollox bis-sikta... tista tibagħtu quddiem, indukrah b'għajnejk.

—Tikk—tikk il-bieb....

—Min hemm ?

—Jien... ġbinek...

—X'hemm ġbin... x'inqala'?... idħol... iġbed l-ispaga... Gawċi ġibed l-ispaga u daħal. "X'għandna mill-ġdid, ġbin ?"

"Hemm is-surġent irid ikellmek.... jekk ma nkunx jien, ikun ħaddieħor...

—Niġi.... kebbes is-sefsiefa u telqu flimkien lejn il-għassa, kien hemm il-kaless jistenniehom. Rikbu huma u s-surġent u neżlin jitbandlu l-quddiem u l-ura fuq dan l-imbierek ta' kaless lejn il-belt; niżlu quddiem il-qorti : huma u deħlin il-bieb, l-iżbirr għemeż lil tal-għassa, sieħbu, bħalkieku ried igħidlu :— Hawn hu ġbini, dieħel għat-tabxa, biċċa deheb mástizz ! !......

Sidor, meta mistħarreġ, baqa' dejjem sieket u jitbissem... għaġġeb lil kulħadd ! ! ! Il-kawża kienet tidher ġejja kontrieh u billi dik il-ħabta nzerta ma kienx hemm min igħallaq, il-Ħakem tal-gżira ħareġ xandar ta' mitejn skud għal min irid jindaħal biex igħallaq jekk ikun meħtieġ.

In-nies tar-raħal geġwiġija waħda kulħadd igħaġġibha :— "Ara l-min sa jgħallqu... u tafu min xela għalih !... Kemm kien jidher raġel fuq ir-rġiel... jien qatt ma smajtu jgħid jaħraq-dinek... xi għajn daħlitilhom !... kemm kienu jgħixu annuna u għalenija !" U oħrajn :— "Min jitfa fil-borma jkun jaf x'fiha !.. .

Bix-xandar tal-Ħakem ma baqgħux ma semgħu wkoll ibnu wil-mara.

—"Afli, ma... jekk joħroġ joqtlok !... għad ma nqala' ħadd min ineħħih"... u semmielha l-mitejn skud tal-proklama : jgħidlek "għall-flus toħla ommi !" Zied igħidilha :— "Kollu wieħed... jiena immur ngħallqu !... mhux għall-flus... iżda m'għandix f'rasi li ma jneħħilekx ħajtek jekk jitilquh ! Xi tgħid jomm ?"

—"U mur ibni; xħin tiġbidlu l-ingassa, agħlaq għajnejk, u qis li tiġi bl-għoqda 'll-hawn! għax mitejn skud fihom kemxa u ngħaddu tlett snin bihom, b'rasna mistrieħa!... mur ibni, mur inkiteb...

L-Imħallef talab minn għomru sal-mewt.

—"U teġħmuhielu bil-qajl lil Sidor, u widdbuh li jekk għandu fiex iqabbad dufrejh ifittex jiggranfa biex jeħles".

—"Il-bojja se'r ikun l-iben li rabbejt", — żiedu qalulu. Hawn Sidor faqqa' daħka!...

Din kont nistenna! Irrid inkellem lis-Sindku, qallhom, għax kollma ġara, nsiġtu jien, biex nara jekk iseħħx dak li wissieni missieri qabel ma miet; u seħħ waħda b'waħda!... Zied igħidilhom—"Tridux teħduni d-dar, biex taraw b'għajnejkom u tmissu b'idejkom in-nisġa ħarir u wtieqa li ħdimt biex nara l-wetqa ta' tlett twissijiet li ħallieli missieri qabel ma radd ruħu 'll-Mulej!

Dawk fetħu għajnejhom. "Isbaħ din!—wieġbuh. Il-ġlajka rikbet fuq kaless, u Sidor bil-qajd marbut ġo' jdejh ma ġandarm, f'kaless ieħor, għal għand Kunċett. Meta waslu—"Għallgħalqa aħna; nieħdu mgħażqa magħna.

Ħaffru hawn—qallhom Sidor. Ħaffru u nqalgħet ras il-wett!...

—"Dik kelli fix-xkora meta Konċa tiegħi staqsietni x'għanċi ġe t-telliesa; u jien waqqaft sebgħi l-werrej fuq xofftejja biex bħal dak li qallu ndaħħlilha f'rasha li tkasbart b'demm għajri b'għajb tiegħi in-nifsi u li rrid naħbi għommti!

In-nies tal-qorti baqgħu jħarsu lejn xulxin u miblugħin fihom infushom. Ir-Rajjes amar lil ġbin Sidor biex iħollulu bla telf ta' żmien il-felqa minn idu u l-għada kien meħlus.

Sidor wettaq it-twissijiet ta' missieru fuq l-iżbirr, fuq Konċa l-mara tiegħu, u fuq it-tifel li rabba b'ibnu u bin Alla.

Kemm tiswa t-twiddiba tal-missier u tal-omm!

L-imwieżen tal-Qorti jridu jitgħabbru bis-sejf tal-Ħaqq u s-Sewwa.

R. M. B.